

Jure antiquo plura fuerunt, frequentibus versiculis communiter comprehensa:

Ecclesia vestitum, nec non tempus sacerdotium;

Atque Catechismus, Crimen, Sponsalia,

Votum

Impedimenta fieri, permittunt juncta tene-ri.

9. Per *Catechismum* intelligitur cognitio quadam spirituali imperfici, olim ex eo erat, quod quamvis quis prolem jam ante iuravat baptizatum de facie fuisse non levavit, tamen Catechismo per quadam interrogations Sacerdotis baptizantis, ac responsiones Patrum fieri folito, & aliis confectis solemnem Baptismi ceremoniam singulariter asseverat. Verum hujusmodi Impedimentum, quandam inter certas personas impediens Matrimonium contrahendum, sed non dirimens contractum (arg. c. *Contraf. de Cognat. spirit. &c. Per Catechismum, eod. m.*) non amplius viget: sed fuit sublatum per Concilium Trid. *diff. 24. exp. 2.* de *Reform. Mar. acnotat Sanchez l. 7. de Mar. diff. 10. num. 12.* citans communem.

10. Exterum per *Crimen*, intelliguntur varia criminia, quorum Authoribus de Jure Canonico antiquis in penam commissi sceleris injunctum fuit, ut abique spe matrimonii remanerent: sicut crimini illa erant Impedimenta impediens matrimonii. Et hec a *Glossa a. 2. de pan. & remissione.* comprehendunt illis vulgatis versiculis:

Ineptus: Raptus sponsata: Mors mulieris:

Suscepimus propria prolis: Mors Presbyte-

ris;

Vel si penitus solemniter: aut Monia-

lem:

Accipias: prohibitas hac conjugij locan-

dum.

11. Nunc tamen haec criminum impedimenta per consuetudinem contrariam, & longavent, videntur tabula, nec amplius, est in usu: unde cum & impedimentum Catechismi ulterius non subsistat, omnia impedimenta moderno adiuste tempore impedientia Matrimonium, apte hoc unico versiculo concluduntur.

Sacratum Tempus, vestitum, Sponsalia,

Votum.

12. Primum igitur Impedimentum mere impediens Matrimonium, est *Tempus sacra-*

rum, levioratum; quale juxta antiquos Ca-

nones longus erat, sed juxta Ius novum,

& praescriptum Concilii Trid. *diff. 24. c. 10.*

de *Reform. Mar. 25.* est ab Adventu usque ad diem Epiphaniae, & a Feria quarta Cinerum usque in octavam Paschatis inclusivam. Verutamen Ieiendum, hoc praecepro solum prohibet solemnitates nuptiarum, id est, solemnem earum Benedictionem; item solemnem traductionem sponsi in dominum sponsi, qualis fieri solet per convivia, & alia vana latitudo signa. Porro dictarum Feriarum tempore licitura esse Matrimonium contrahere coram Parochio, ac telibus, absque prædictis solemnitatibus superius, (a) jani dictum est, & latius probat Sanchez *lib. 7. diff. 7.* citans alias.

13. Secundum Impedimentum Matrimonii mere impediens, est *Ecclesia vestitum.* Et per hoc intelligitur generalis, vel particularis prohibiti Ecclesie, aut Episcopi, vel Parochi matrimonium prohibiens facta ex iusta & rationabili causa: v.g. ut non contrahatur Matrimonium ante premissas trias denuntiationes, vel ut certe persone non contrahant, donec confiteri nullum inter eas intercedere impedimentum; aut si prohibetur contrahiri Matrimonium tali die, ob aliquis festi venerationem, vel hujusmodi.

14. Tertium Impedimentum mere impediens Matrimonium contrahendum, sunt *Sponsalia* præsumpta cum aliqua persona valide contraxita, tenetur sub mortali (nisi iusta causa substa dissolvendi sponsalia) eandem dicere: quamvis si aliam ducat, ipsam Matrimonium sic contractum sit validum. Sed de *Sponsalibus* plus *quaest.*

15. Quartum Impedimentum mere impediens, est *Votum.* Porro nomine Voti in proposito intelliguntur Votum simplex *Castitatis*, item Votum simplex ingrediende Religionis, afflimenti Ordinem faciem, non insundi conjugium; item & Juramentum de his rebus factum. Ratio est: quia hujusmodi Vota simplicia, vel juramenta fune observanda: unde quia directe adverlant statui Matrimonii, id impedire contrahendum: non tamen dirimunt contractum, cum hoc nullo Iure expressum reperiantur. Hinc cum tali Voto simplici valide quidem contrahit matrimonium, sed non lecite.

16. Nonceter adiutor, *Votum simplex.* Si quidem Votum solemnem *Castitatis*, id est, illud, quod solemnizatur per suceptiōnem Ordinis facē, aut Professionem cuiuspiam Religionis ab Ecclesia approbat, est Impedimento.

dimidit dirimens Matrimonii, ut dicitur *interius Quæst. IV. §. VII.*

17. Quæres I. An cum Voto simplici Castitatis contrahens Matrimonium possit petere, vel redire debet? *Repl. I.* Qui Voto simplici *Castitatis* perpetua obstrictus (idem de tali Juramento) Matrimonium contrahit, non solum peccat mortaliter contrahendo cum intentione illud consummari, sed etiam privatus existit ure reddendo (aliquin enim facret sibi Votum suum obseruari impossible, cuius observandi liberam ante posse habuerat) posita tamen semel consummatione ipsius matrimonii, licet culpabilis, potest exinde & redire, & petere debitum: donec vel conjugi mortiente, vel consentiente, aut adulterante, possit Religionem libere ingredi, siue suum Votum adimplere. Herinex *diff. 6. de Mar. n. 17. & alii.*

QUAESTIO III.

De *Sponsalibus*, corumque Obligatione, & Dissolucione.

SUMMARIUM.

22. *Sponsalia*, unde sic dicta?
Sumuntur improprie, & proprie, quomo-
do?

23. *Sponsalia* quid?

24. Declaratrorum status?

25. Quid de promissione matrimonii nos mu-
tua?

26. Quæntur conditiones *Sponsaliorum.*

I. II. III.

(c) Juxta dicta *Tract. 8. Diff. 1. n. 13.*

27. *Habens votum simplex Castitatis*, vel
Sponsalia priora, an valide contra-
hat *Sponsalia*?

28. Quid de habentem impedimentum tempo-
rali?

29. IV. *Conditione Sponsaliorum.*

(d) Juxta dicta *Tract. 8. Diff. 1. n. 6.*
7. & 13.

30. Ad valorem *Sponsaliorum* requiratur
presentia Parochi, & testimoniis?

31. Sponsitas inter matrimonium clandesti-
num, & *Sponsalia*.

32. *Sponsalia* justis de causis possunt disso-
liui.

33. I. Murus contrahendum consenserit.

34. II. Per ingressum Religionis?

35. Et quid, si Professio non sequatur?

36. Per votum simplex *Castitatis*, vel susci-
piendam.

V 3 pende

- piendi SS. Ordines, non dissolvantur sponalia?
(e) Dist. 13. Quest. 5. n. 59.
57 III. Per Matrimonium cum alia.
58 Ex quid, si tale matrimonium dissolvitur, per mortem conjugis?
59 Sponalia, an dissolvantur per posteriora sponalia?
60 IV. Per subsequensem alterius fornicationem.
61 V. Per mortale fidelitatem supervenientem.
(f) Ut dictum Tr. 6. Dist. 2. n. 23.
62 Generalis doctrina circa praemissa.
63 VI. Propter mortem aperientur, vel serviam.
64 VII. Ob paupertatem alteri supervenientem.
65 VIII. Ob discessum sponsi &c.
66 Alia causa dissolvendi sponalia, Remissio.
67 Pater, non posse impeditre sponalia filii?
68 Ad solvenda sponalia an requiratur conscientia Iudicis?

22. **O**rdiendo a nomini ethimologia dicuntur Sponalia a spondere: nam moris fuit veteribus stipulari, & spondere sibi uxores futuras: unde & sponsi, sponitus apellatio nata est, uti notatur L. 2. & 3. ff. de Sponalibus. Porro hec vox Sponialis, non unquam fuit pro Matrimonio ratio nondum confundato, vel potius pro ipso contractu matrimoniali: verum haec acceptio est duxata inopinata, atque ad evitandam terminorum equivocationem addi sollet ly Sponalia de presens. Igitur proprie loquendo Sponalia significant sponham, sive promissam matrimonii de futuro inveniunt; & in hoc sensu de Sponalibus loquendo, fit.

23. CONCL. I. Sponalia futurorum sunt nuptiarum promissa. Ita habetur. *Nobratis*, 30. q. 5. & concordat textus L. 1. ff. de Spon. libi: Sponalia sunt mentio, & re promissio futurorum nuptiarum. Vel clarus sic dehinc i poterunt: Sponalia sunt futurorum nuptiarum mutua promissio inter personas ad contrahendum habiles exteris signis sufficienter expresa.

24. Dicitur, futurorum nuptiarum, tum ad excludenda Sponalia de presenti, tum ad promissiones aliarum rerum. Et additur mutua promissio &c. Nam Sponalia sunt contractus aliquis onerosus, ultra circumspectus inducens: sive requiret mu-

tuam hinc inde promissione inveniunt matrimonii.

25. Unde si promissio matrimonii ab una persona fieret alteri mere gratitudo, & sine conditione reprobromissio (ut si dives quipiam femina, & gravi morbo sibi fideliter servient, pro remunerations promittat matrimonium, & femina promissione non respiciat, sed falso tacendo acceptet) vir taliter promittens tenebitur quidem stare promissis; tamen femina, si postea contrahere noluerit, non obligatur ipsum dictere: quia ex quo nihil reprobromissio, habebit quidem virum promissione sibi obligatum, ipsa tamen non erit obligata, idque ob defectum reprobromissio. Insuper haec eadem de causa talis promissio gratitudo matrimonii, non habebit vim, & effectum Sponaliorum: aequoinde nec inde nafreretur Impedimentum Justitia publice honestatis. *Sanchez lib. 1. de Mar. dist. 5. cum aliis.*

26. CONCL. II. Ad valorem Sponaliorum plures requiruntur conditions. L. 1. Usq adit vera promissio: nam ficta non sufficit, quamvis facte promittens tenetur ad referendum damnum, si quod inde alteri evenerit. (e) II. Ut promissio illa sit mutua, ob dicta nu. prae. 111. Ut haec sit inter personas ad contrahendum habiles, hoc est, nullo perpetuo Impedimento, five dirimente, five folium impeditio affectas, aliquoquin enim Sponalia forent nulla, & irrita, nullam inducerent obligationem. Generaliter enim promissio rei illicite non valet; neque obligat, etiam si iuramento firmata foret; quia juxta Reg. 58. Juri in 6. Non obligatorium contra bonas mores prestitum iumentum, Sanchez 1. l. 1. ff. 15. cum commun.

27. Hinc Sponalia, ab habente Votum simplex perpetua Castris facta, sunt invalida, neque obligant ad iuri observantiam, neque de facto inducent Impedimentum Justitia publice honestatis. Similiter si quis cum una persona valide contraxit Sponalia, & postea prioribus nondum legitime dissolutis de novo costrahat Sponalia cum alia, haec posteriora erunt nullius roboris, neque inde configurare Impedimentum Justitia publice honestatis.

28. Additur n. 26. Nullo Impedimento peritus affectas. Nam Impedimentum duxata temporale non impedit votum sponalorum. Sic enim impubes validi possunt contrahere Sponalia, quamvis pro ea atate non possint contrahere matrimonium.

Quest. III. De Sponalibus, eorumque Obligatione, &c. 679

Similiter, qui vovit Castritatem ad tempus, v. g. ad biennium, licet pro eo tempore non possit licite inter matrimonium, potest tamen contrahere Sponalia de matrimonio post elapsum voti tempus celebrando.

29. IV. Ad Sponalia requiritur, ut verbis, vel aliis externis signis, mutua illa promissio sufficienter exprimatur. Hinc ad Sponalia non sufficit promissio mera interna, & sola mente concepta; sed debet haec verbis, vel aliis signis legibilibus sufficienter exterris manifestari. Quia Sponalia sunt contractus quidam inter homines initus; homines autem non possunt judicare de mere intentione. (d)

30. CONCL. III. Ad valorem Sponaliorum non est necessaria praesentia Parochi, aut testium, unde Sponalia clandestina, iei clam contracta, nonne alicui praesente, de facto validam existunt. Ita communis: siquidem Sponalia clandestina nulla Legi sunt annulata, & irretra.

31. Nec dicas: Juxta Concilium Trid. fff. 24. de Reform. Mar. 1. de facto non valet Matrimonium clandestinum, id est, sive Parochio, & duobus testibus celebratum; ergo neque valet Sponalia clandestina. Negatur enim consequentia: quia Concilium Trid. loc. cit. de gravissima causa, & ad praevidendam irrecidibilis mala perpetui concubinatus, & adulterii aliquorum, qui prius clandestine cum una, & postea in facie Ecclesie cum altera contraverant, irritavit quidem Matrimonium clandestinum, non vero Sponalia clandestina; utpote de quibus sic uret allata ratio, neque ullum Concilium fecit mentionem.

32. CONCL. IV. Sponalia semel validè contracta iustis de causis possunt demum dissolvi: adeo, ut contrahentes possint ab ipsi sive aliis, & si voluerint, licite alteri numeri. Ita communis, & probatur inductione assignando precipuis illarum causas, ob quas possunt dissolvi Sponalia. Et quidem.

33. I. Sponalia puberum (locus de imputribus, ante aedipam pubertatem) possunt mutua coram conuerso dissolvi: nam omnis res, per quam causam nascitur, per easdem dissolvetur, c. 1. de Reg. Juris. Et hoc intellige, etiam si Sponalia fuerint iuramento firmata, arg. 2. *Pratorum de Sponsis*, iugula Glosa ibidem: quia potest quiclibet Juris, quod per Sponalia acquisivit, cedere, illudque alteri remittere. Quod si unus tantum a-

Sponalibus resiliat, ipse quidem per hoc ab obligatione immunis non fit (nisi alter postea conuenias) nihilominus alter illico redditur immunitas: quia hoc ipso, quod prior Sponalibus renuntiet, censetur cedere iuri suo.

34. II. Sponalia dissolvuntur per ingreditum Religionis: nam quia per hunc secuta Professio dissolvitur Matrimonium rati, quanto magis Sponalia? Et quidem profundum ingressum Jane ante Professionem dimitti Sponalia, ex parte remanentis in carcero, communiter fatentur Doctores: quia ingrediens Religionem, hoc ipso censetur remuniat juri tibi ex Sponalibus acquistis: si que alter ab eorum obligatione liberetur.

35. Utrum autem ea per folium ingressum Religionis, etiam Professio non secuta, dissolvantur ex parte utriusque, major difficitas est. Affirmant Bonacina quest. 1. de Sponalibus p. 3. num. 3. Sanchez 1. 1. de Mar. dist. 41. n. 5. & quidam alii, dummodo quis bona fide ingressus fuerit. Oppositorum tenet Engel sit. de Sponal. §. 3. nn. 7. afferens, quod ingressus Religionem, & ratiem erga credentes, tenetur itare Sponalia, si remanens in carcere velit ultra expectare, eumque recipere: quia ingrediens Religionem non potuit, ius alterius questionis per suum factum auferre, nisi Professio secuta. Et hanc posteriorementem tenent multi Doctores, eamque Sanchez 1. c. n. 4. appellat proyabilissimum.

36. Porro per Votum simplex Castris, aut Votum suscipiente sacros Ordines post Sponalia editum, non videntur haec dissolvi. Tum quia privilegium dissolvendi Matrimonium rati, & Professio Religionis concepcionem, non extenditur ad Votum simplex Castris, aut ad suscepionis carcerorum Ordinum, et dictum superius: (e) immo tale Votum videatur licite factum, cum tendat in prejudicium tertii, seu Sponal. Tum quia cap. 1. de Obligatis ad castitatem &c. generaliter prohibetur, ne quis in prejudicium alterius ordinetur. Engel 1. c. n. 8. Sanchez disp. 46. & probabilior aliorum, quamvis non definit oppositum certe.

37. III. Sponalia omnino dirimuntur per Matrimonium subsequens, validè, quamvis illicite, contractum de praesenti cum alia persona. Ita certa, & communis: arque habetur expresse. s. inter de Spons. Ubi hoc ipsum extenditur ad casum, quo prior.

Sponfalia fuerunt iurata. Ratio est: quia res uni tradita per contractum indissolubilem non potest amplius tradi alteri, cui tantum est promissa: atque per Matrimonium fit mutua traditio corporum, & per sponfalia folum promissio coram: ergo.

38. Et hoc adeo verum est, ut probabilior Doctorum assertat, talia Sponfalia, etiam dissoluto per mortem conjugis matrimonio, non amplius obligare ad fui implementationem: eo quod obligatio semel extinta, non amplius reviviscat: quamvis loquendo de Sponfaliis juratis, oportunitate teneant Bonacina pun. 7. de Sponfaliis. n. 3. & quidam alii. Interim certum est, quod si ob violationem sponfaliu[m] prima spousa quidam nisi contigerit, illud in conscientia sit refutandum: cum damnum ejusmodi acciderit ex culpa violatoris.

39. Verum loquendo de Sponfaliis, priora Sponfalia non dirimuntur per posteriora ex parte contrahentes: quoniam posteriora iuri irrita, ac invalida. Nihilominus ex parte alterius possunt dislovi Sponfalia; adeo ut si ipsa velit, possit licet alteri nubere: nam alius, qui posteriora sponfalia contraxit, hoc ipso renuntiasse censetur prioribus.

40. IV. Sponfalia, etiam iuramento firmata, dissolvuntur ex parte innocentis per sequentem alterius fornicationem: ita ut si innocens velit, sit liber a Sponfaliis: Ita habetur c. quemadmodum de Jurejurando: est que communis. Nam propter fornicationem supervenientem potest vir licet dimittere uxorum a sua cohabitacione; ergo longe magis sponfalia de futuro ad eam non admittere. Accedit, quod in contractu sponfaliu[m] tacite subintelligatur iurare conditio: si illa contra regulam de sponfaliis non veniret: prout notat Pontificis cit. c. quemadmodum.

41. V. Sponfalia, etiam iuramento firmata dissolvuntur feodi notabili superveniente, aut oculorum, vel nati amissione, aut paralyse, vel lepra. Ita habetur cit. c. quemadmodum, de Jurejurando. Et ratio est: quia promissio sponfalia, quin & iuramentum, intelligitur rebus in eodem statu permanentibus. (f) Qua de causa Sanchez lib. 1. de Mar. diff. 57. nn. 2. presertim materiam amplius declarans, infert cum aliis, hoc idem esse dicendum de morbo gallico, aut alia gravi infirmitate incurabili superveniente, v.g. epilepsia: item de eo, cui os male olet, nec arte medica curari potest: & presertim, si animi fidem,

aut existimationis, notabilis deformitas superveniat; ut si sponfaliu[m] furti, aut alterius turpis criminis dannetur, cum major sit morum, & fame, quam corporis habenda ratio.

42. Ceterum praedicta intelligenda sunt ex parte illius, qui innocens, aut illaeſus est. Eo enim volente, solvuntur sponfalia: si vero nolit eadem solvi, manebunt: quia in favorem ipsius innocentis, seu illeſi, hoc statutum est. Insuper dicta procedunt de ejusmodi morbo, aut defectu precedentem quidem Sponfalia, sed ignorato ab altera parte: nam si postea talis defectus primus deprehendatur, potest pars illaeſi resiliere, si vult: Secus si prius noverat illum defectum, & nihilominus libere contraxit Sponfalia: nam censetur in h[oc]e consenserit, non obstante illi defectu.

43. VI. Sponfalia dissolvuntur propter morum alperitam, vel fratitiam notabilem alterius conjugis: potest facta cognitam: item ob graves, & capitales iniurias inter sponsos laboras. Ratio est: tum ne aliquam Matrimonium infelices exitus habeat: tum quia haec est notabilis mutatio rerum, & gravis causa superveniens, aut saltet potesta primum cognita. Sanchez lib. 1. diff. 56. cum communis.

44. VII. Sponfalia dissolvuntur ob paupertatem alteri supervenientem: ut si sponfalia, que dives fuerat, ad paupertatem redacta iurit. Ratio est: quia adeo norabili summa mutatio, quia a principio existens, vel cognita, sponfaliuum contractum impeditur. Et hoc idem dicendum, si paupertas jam praecepsit, fuit tamen ignorata, & sponfalia dives credita.

45. VIII. Insuper sponfalia dissolvuntur propter alterius (sponfaliu[m] difſcilium in longinquam regionem absque licentia sponfalia, nec sit certa spes cito redeundi: tum enim in Foro conscientie licitum est relata sponfalia ad alias nuptias transire). Ratio est: quia alter si clam discedens, censetur renuntiale juri suo.

46. Sunt quidem nonnullæ aliae cause dissolvendi sponfalia, de quibus fusilime Doctores, ac presertim Sanchez cit. lib. 1. per plures Disputationes. Verum praemissæ sunt principiaphores.

47. Quares, si pater possit impeditre sponfalia, sive contra eius voluntatem mita? Resp. Id fieri non posse, nisi scandalum magnum ex tali matrimonio probabiliter timeatur. Alias enim, cum filius teneat servare fidem,

fides, & Sponfalia promissa sub gravi culpa (nisi una praedictarum causarum excusat) obligent prominentem, non poterit pater tua conscientia impeditre, ne filius suam obligationem exequatur. Sanchez loc. cit. diff. 14. & aliis.

48. Quares ultraius, an ad solvenda Sponfalia ob supra dictas causas, opus sit autoritate, & sententia Iudicis Ecclesiastici, nec ne? Resp. cum Tannero tom. 4. diff. 8. n. 1. dub. n. 72. & aliis. Quando Sponfalia sunt clandestina, aut quando causa dissolvens Sponfalia, ejusque iurita est manifesta, non est opus autoritate Iudicis ad solvenda Sponfalia, exupradictis causis fecis vero, si Sponfalia sunt manifesta, causa vero dissolucionis incognita, vel dubia. Quod si alcibi Ritualia Diocesana precipiant, Sponfalia publica non nisi cum praefecti Ordinarii dissolvenda esse, licet intervenient mutuus contrahentium consenserit, aut alia causa publica, eorum ordinationi in tali Diocesi standum erit.

QUESTIO IV.

De Impedimentis dirimenti Matrimonii.

SUMMARIUM.

49. Impedimenta dirimentia Matrimonii. Quæ?

Et quæ?

50. Etiam an ponenda pro distincte impedimentoa?

49. I. Impedimenta dirimentia Matrimonii antiquo iure tantum duodecim fuerunt, ita tamen per Concil. Trid. duo sunt adjecta, scilicet Abensio Parochi aut diu- rino telium, & Raptus mulieris, nisi haec post raptum denuo fuerit collocata in loco securi. Porro omnia haec Impedimenta sequentibus versiculis apte comprehenduntur.

Error, Condicio, Votum, Cognatio, Cri-

men.

Cultus disparitas, Vis, Ordo, Ligamen,

Honestas:

Si sis affinis, si forte coire nequivis:

Si sacerdos, aut duplicitas desit presentia testis:

Raptus, si mulier, nec parti redditus ruit.

Hac socianda vetans connubia, facta

renuntiant.

50. Sunt quidem nonnulli, qui pro distincto Impedimento addunt *casum impudentum*, ac prouide allegatum tertium versiculum sic legunt: *Aetas, Affinis, &c.* Verum istud impedimentum *casum*, utpote quam malitia potest supplicare, commode reducitur ad *impotentiam*, de qua inferius §. IV. Hinc retinetis prioribus versiculis, quos tum D. Thom. p. 3. q. 50. *Supplim. ar.* 1. tum Scotus 4. diff. 4. aliique referant: breviter dicta impedimenta in hac Quæstione declarantur, majoris tamen claritas gratia de singulis specialis Paragraphos infra-

S. I.

De Impedimento Erroris.

SUMMARIUM.

51. Error persona dirimit matrimonium.

52. Error fortuna, & qualitatis, quis, & an matrimonium dirimit?

(g) Adde dicta Tr. 8. Diff. 1. n. 14. & 15.

53. Error conditionis, quis?

51. Error quantum ad propositum, quæ duplex intelligi potest, scilicet persona, fortuna, conditionis, aut qualitatis. Error persona est, quando errat circa personam, putando, se contabere cum tali persona, & est alia: prout comigit Jacob Patriarchæ, cui putant se contrahere cum Rachèle, loco hujus fuit supposita foro eius, Gen. 29. Et hinc error persona, juxta omnes Doctores, dirimit matrimonium: idque non solum Jure Ecclesiastico, sed etiam Jure naturæ: quia auctor consentium ad substantiam matrimonii requisitum, utpote cum quis velit cum tali determinata persona contrahere, & non cum alia. Unde matrimonium Jacob cum Lia, a principio fuit nullum: quamvis postea accedente novo ipius Jacob consenserit, fuit convallatum. Et de hoc errore persona loquitur praefusus impedimentum.

52. Error fortuna est, quando quis putatur diversus, quæ est pauper. Error qualitatis est, quando contingit errari circa qualitates aliquas personæ: ut dum quis putatur esse bonum, vel pulchrum, qui malus est, aut deforis, vel virgo, aut huiusmodi, & non est. Et istum duplex errorum, qualitatis scilicet, ac fortuna (dummodo adit obolum conseruans), neque ejusmodi qualitas deducatur in

in conditionem contractus, neque error ille qualitatibus involvit errorum circa ipsam substantiam persone) nullatenus dirimere matrimonium, contentum Doctores. Ratio est: quia error iste non contingit circa substantiam matrimonii, sed solum circa ejus accidentia; ac proinde est solum accidentialis. (g)

55. Tandem *Error conditionis* est, quando quis putatur esse liber, qui est servus. Et de hoc *Error agetur ex professo in sequenti Paragrapho: hinc sit*

S. II.

De Impedimento Conditionis.

SUMMARIUM.

54. *Impedimentum conditionis, quod?*

55. *Condicio servilis dirimit matrimonium, quando?*

56. *Et quo iure?*

57. *Matrimonium servorum inter se, an sit validum?*

58. *Quid, si liber contrahat scilicet cum servis?*

59. *Ait servitus non sit proprius dicta?*

60. *Triplices genos Servorum, nimirum Mancipia, Servi adscripti, & Originarii.*

61. *Ei omnes probantur ad SS. Ordines promovere.*

54. **E**t si nomen *conditionis* fatus amplius sit ad plura significanda, in proprio tamen ex communione loquendi denotata statum servilem, seu Servitutem proprie dicam, qualis olim plurimum fuit in usu. Unde per *Impedimentum conditionis* intelligitur *Error conditionis* (de quo nam pree. 7. & tunc accedit), quando quis putatur esse liber, qui est servus proprie dictus. Et talis vulgo dicitur *Mancipium*: quale ita est Dominii sui, ut illud Dominus possit ad libitum venundare. Hoc prenotato, sit

55. CONCL. Condicio servilis, five Servitus proprie dicta, est impedimentum dirimenti matrimonii, quando liber contrahit cum serva, vel liber cum servo, ignorata ejus conditione servili. Ita communis; & habebus dictum. Si quis ingenuus 29. q. 5. c. 2. Ad notitiam de *Conjuge servorum*.

56. Existimat equidem plures Doctores, Conditionem servilem ignoratam dirimere matrimonium inter servum & liberam Ju-

re duntaxat Ecclesiastico; prout tenet Sanchez lib. 7. de Mar. dist. 19. num. 16. citans pro hac sententia nullatos Doctores. Verum sententia alterius, Conditionem servilem de Jure naturali irritare matrimonium, fatis probabilis est, aut etiam probabilior: si quidem Error conditionis evacuat consensum, prout notat Magister Sententiarum 4. dist. 30. arqui sine consensu matrimonium Iure naturae est nullum. Accedit, quod in toto Jure non reperitur texus irritans, sed potius irritatio, seu nullitas talis matrimonii supponatur. Infiper in matrimonio fit permixtio corporum quoad usum matrimoniale: atque servus proprie dictus non habet liberum utrum sui corporis, scilicet liber; ergo liber ignorans ejus servitutem non sententia consentire in ipsum, neque potestatem corporis servi, utpote cum ipse non habet; prout argumentatur Doctor Sabellus 4. dist. 30. q. 1.

57. CONCL. II. Nihilominus validum est matrimonium servorum inter se, licet in eum dominio contrahendat, quamvis per hoc non liberentur a coniecto servitus domino suo praefandis. Ita habetur cap. 1. de *Conjuge servorum*. Et hoc extundunt Doctores communiter ad eum calum, quo servus putans, ut contrahere cum libera, contrahit cum serva: nam tunc non militar ratio num. præc. platta, cum quellibet pars a qualibet fui ipsius potestefacie transferat in aliam, neque error iste reddit conditionem contrahentem deteriorem. Et hinc SS. Canones duntaxat loquuntur de matrimonio liber cum serva, vel e contra, ignorata ejus conditione servili, contracto, dum illud declarant esse invalidum.

58. CONCL. III. Si liber contrahit cum serva scilicet, aut e contra, validum est matrimonium: idemque dicendum, si prius quidem ignorata ejus conditione servili contrahit, postea tamen cognovit rei veritate in matrimonium consensit, aut servus carnaliter cognovit. Ita communis, habetur dictum c. Proprius & c. ult. de *Conjuge serv.* Accedit ratio: quia quilibet potest cedere juri suo.

59. CONCL. IV. Quando servitus non est vera & propria dicta, sed adscriptio solum, aut originaria, ejus error non dirimit matrimonium. Ita Sanchez cit. dist. 19. n. 9. cum communis. Ratio est: quia haec servitus non ita obstat effectibus matrimonii, scilicet priori; unde nec ejus ignorantia cen-

cenatur tollere sufficientem consensum pro matrimonio. Hinc Ecclesia nunquam legitur irritasse, vel irrita declarasse matrimonium cum talibus servis ignoranter inita.

60. Ubi notandum, quod communiter triplices signatur genus Servorum. Primo enim aliqui sunt *Servi proprii dicti*, qui ita sunt iuris domini sui, ut eos venundare possit: & tales dicuntur *Mancipia*, de quibus loquitur praefatus Impedimentum Conditions. Secundo, alii dicuntur *Servi adscripti*, & sunt illi, qui glebae, seu praedio cupiam colendo, luce perpetuo addicti. Tertio, alii sunt *Servi originarii*; & sunt illi, qui ex adscriptis natu sunt.

61. Porro, quamvis haec utraque posterior Servitus, licet ante ignorata, non sit impedimentum dirimere matrimonium, ut dictum: nihilominus de Jure Canonico Servi cum adscripti, tum originarii, prohibentur ad Sacros Ordines promoveri invitus suis dominis, & ante manuisionem in scriptis Episcopo exhibendam; ut habeat cap. Generalis & c. Admittitur dist. 54.

S. III.

De Impedimento violentie.

SUMMARIUM.

62. *Violentia, quid?*

(h) Dist. 12. Quæst. 3. num. 29. & seqq.

63. **P**er vim, seu *Violentiam*, prout est unum ex Impedimentis dirimenti matrimonii, aliud non intelligitur, quam metus gravis, atque injuncte incusio, inducens hominem ad contrahendum matrimonium: quod aliquo modo contrahere, nisi ad metu illo, seu violentia, sufficiat compulsius. Et matrimonium ex talis metu gravi, atque injuncte incusio, contrahendum, ipso jure nullum est, ac irritum prout superius (a) jam dictum.

§. IV.

De Impedimento impotentie.

SUMMARIUM.

63. *Impedimentum Impotentie, quod?*

64. *Dirimit matrimonium, si sit perpetua im- potentia*

65. *Quid de temporali?*

66. *Aus si impotentia temporaria matrimonio sanctorum contractio?*

67. *In aeterno, an impotentia confatur id praeservare?*

68. *Quid iuris, si dubitetur, an ea sit perpetua?*

69. *Castratio si impedimentum dirimens ma- trimoniuni.*

70. *Non vero sola sterilitas.*

71. *Impuberes invalide contrahentes, nisi mat- roniam supplet aetatem.*

72. *Iudee ex Jure Ecclesiastico.*

Corollarium.

73. **P**er *Impedimentum Impotentie* hoc lo- co intelligitur impotentia cosundi, seu inhabilitas ad habendum perfectam co- pulam conjugalem. Et de tali loquendo, sit

64. CONCL. I. *Impotentia, si est per- petua, cui per naturam vel artem subveniri non potest, simulque praescit contra- etum matrimoniale, simpliciter impedit Matrimonium contrahendum, & dirimit contraetum, respectu cuiuscunque est tale impedimentum. Ita communis, & habetur c. Ex literis & c. Fraternitatis de Frigidis & malicie.*

65. Dicitur, si sit *perpetua*. Nam tempora lis v.g. propter febris, aut aliam infirmitatem accidens, non dirimit Matrimonium. Quinimo valet Matrimonium in mortis articulo contraetum cum concubina ad legitimandam prolem; prout tenet communis Doctorum, & praxis Ecclesie. Si quidem infirmi de se non habent impotentiam perpetuan, sed temporalem: & per accidens est, quod quandoque hic & nimis moriantur, sive impotentia illa fiat perpetua.

66. Additur etiam, *similique praescit contraetum matrimoniale*. Nam, si ejusmodi impotentia five propter viri frigidi- tatem, five ob maleheatum, matrimonio jam contraetum primum superveniat, certum est,

Ma-

Matrimonium non dirimi. Infertur proinde, quod calibus, utroque veris conjugibus, licet tactus, & oculis ad ostendendum affectum conjugalem, cummodo absit periculum pollutionis. Infertur ultius, quod talibus etiam licet cum, conari ad actum conjugalem, quandom spes probabilis superest, ipsum perficiendi intra vas naturale, licet aliquid prae intentione pollutio contingat. Additur notanter, quandom spes probabilis superest. Nam si de consummatione eius mortaliter sit desperatum, tunc illius illicitus est accessus conjugalis. Sanchez l. 9. disp. 17. n. 18. Layman l. 5. tract. 10. p. 4. c. 2. & alii.

67. Porro in dubio, an impotentia praecessit Matrimonium, vel prima potest supervenire, praesumendum est eam praecesse. Abbas & Fraternitas de Fribig. & malice. Engel cod. n. 10. & alii.

68. In dubio autem, num impotentia sit perpetua, vel temporalis, tunc ad experientiam conceduntur conjugibus ipsorum anatomicum. Laudabilem cod. Dicitur, in dubio. Nam, si de impotentia perpetua conetur, statim separatur matrimonium, quia dum constat de veritate, frustra adhibetur posterior experientia. Poterunt tamen tales, si volunt, cohabitare ut frater & soror, caue videlicet vivendo, & abstinentio ab omni commercio carnali: arg. Conclusio eod.

69. CONCL. II. Castratio est impedimentum dirimens Matrimonium: & hinc perfecte Eunuchi (hoc est, utroque testiculocarentes) non sunt habiles ad illud contrahendum. Ita communis: & pater ex Bulla Sixti V. Cum frequenter (& habetur tom. 2. Bullaris Romani Confit. 59. dicti Pont.) in qua declaratur, perfecte Eunuchos esse ad contrahendum inhabiles, colles, qui iam contraxerant, iterum separandos. Ratio est: quia, licet tales possint utr congrex, desistunt tamen vero feminis: ac proinde se per loquendo sunt impediti ad habendum bonum prolis, quod est finis primarius Matrimonii.

70. CONCL. III. Nihilominus sola sterilitas non est impedimentum dirimens matrimonii. Ita communis. Ratio est: tunc quis steriles possunt uti naturali copula, quae per accidens tantum inepta est ad generandum, ino quandoque praepter spem deferit ad generationem prolis: ut pater in Anna, matre Samuelis; Sancta Elizabeth, matre S. Joannis Baptista, & pluribus aliis:

Tunc quia matrimonium non solum proprium proli, sed etiam in remedium concupiscentiae permisum, aequo institutum est.

71. Quares: an impuberes (id est, maieculi ante decimum quartum, & sceminae ante duodecimum atatis annum completae) possint contrahere Matrimonium? Resp. Negative, nisi in eis malitia suppleat atatem, prout liqueret. Puberes & cap. ult. de Deponit. impuber, cum concordantia. Ratio est: quia Ecclesia speciali jure dispuat, ut euclidem Matrimonium fint intrinsecus, ut pater per fuzallegata, tum ex c. Attestatione eod, ubi impuberes contrahentes jubentur separari, nisi malitia suppleat atatem; id est, nesciuti sint dolci capaces, simulique potentes ad actum conjugalem.

72. Dicit: Impotentia temporalis non dirimit Matrimonium, ut dictum n. 65, ac qui in impuberibus adest sola impotentia temporalis: ergo. Resp. Majorem esse veram, quantum est ex natura rei: fecit ascendente Iure Ecclesiastico, quo impuberes conterat, statim separatur matrimonium, quia dum constat de veritate, frustra adhibetur posterior experientia. Poterunt tamen tales, si volunt, cohabitare ut frater & soror, caue videlicet vivendo, & abstinentio ab omni commercio carnali: arg. Conclusionis eod.

73. Inquit: Si quis dixerit, Clericos in Sacris Ordinibus constitutis, vel Subdiaconis, Diaconi, ac Presbyteri, fuerint ab Ecclesia inhabiles redditus ad validum contrahendum Matrimonium: ut patet ex c. Presbyteris, disp. 27. cum concordantia, effigie novissima definitum in Concilio Trid. Sess. 24. can. 9. ibi: Si quis dixerit, Clericos in Sacris Ordinibus constitutis, vel Regulares Confratrem solenniter profisos, posse Matrimonium contrahere, contrariumque validum esse, non obstante Iure Ecclesiastico, vel voto & annotatione sic.

74. Inquit: Si quis dixerit, Clericos in Sacris Ordinibus constitutis, vel Regulares Confratrem solenniter profisos, posse Matrimonium contrahere, contrariumque validum esse, non obstante Iure Ecclesiastico, vel voto & annotatione sic.

De Impedimento Ligaminis.

SUMMARIUM.

73. Impedimentum Ligaminis, quid?

73. Per Impedimentum Ligaminis intelligitur vinculum prioris Matrimonii, quo durante posterius est nullum, & irrestitutum. Verum de hoc ex profisco dictum superius Disputat, præced. Quæst. 4. per votum: ibi videatur.

De Impedimento Ordinis.

SUMMARIUM.

74. Impedimentum Ordinis, quid?

75. Oritur ex Jure Ecclesiastico.

74. Per Impedimentum Ordinis illud intelligitur, quo Clerici in Sacris Ordinibus constitutis, id est, Subdiaconi, Diaconi, ac Presbyteri, fuerint ab Ecclesia inhabiles redditus ad validum contrahendum Matrimonium: ut patet ex c. Presbyteris, disp. 27. cum concordantia, effigie novissima definitum in Concilio Trid. Sess. 24. can. 9. ibi: Si quis dixerit, Clericos in Sacris Ordinibus constitutis, vel Regulares Confratrem solenniter profisos, posse Matrimonium contrahere, contrariumque validum esse, non obstante Iure Ecclesiastico, vel voto & annotatione sic.

75. Ex quibus verbis simil liquet, ac jam ante notavit Scotus 4. disp. 37. illud impedimentum Ordinis oriens ex Jure duntaxat Ecclesiastico, quo tales ad contrahendum validem matrimonium redduntur inhabiles. Quinimo Clerici in Sacris constituti, si Matrimonium contrahere præsumant, præterquam quod nulliter ad invalidem contrahentes, excommunicatis sententiæ ipso facto incurvant, iuxta Clem. Eos qui de consang. & affinit.

De Impedimento Vati.

SUMMARIUM.

(i) Ut dictum Tract. 6. Dist. 3. n. 2.

& 9.

76. Votum solemne Castritatis dirimit matrimonium, non simplex: cur?

77. Quid de votis simplicibus Societatis JE-SU?

76. Cum Votum Castritatis aliud sit simplex, aliud solemne, (i) convenient Doctores, solum Votum solemne Castritatis dirimit Matrimonium, de quo prouide præsumit. Impedimentum intelligentium est: Votum autem simplex Castritatis non dirimit Contrahendum, sed solum impedire contrahendum, prout patet ex cap. un. de Voto in 6. Rationem hujus assignat Doctor Subtilis 4. disp. 28. circa finem: quia Ecclesia habentes Votum solemne Castritatis illegitimat ad contrahendum Matrimonium, non autem habentes Votum duntaxat simplex. Et hoc rationabiliter factum fuit: quia ille se posuit in potestate Ecclesie quantum ad oppotuum eius, ad quod est contraactus Matrimonii, non vero iste habens duntaxat votum simplex Castritatis: & hinc noluit Ecclesia hunc illegitimat ad contrahendum Matrimonium, sed cum reliquit Judicio Divino.

77. Ceterum ab hac generali doctrina excipi debent vota simplicia, in Societate IESU post abolitionem bicanum Novitatus emitti solita: nam ejusmodi Votum simplex Castritatis, ante legitimam & Societate dimissionem, non solum impedire Matrimonium contrahendum, sed etiam dirimit contrahendum: prout confat ex Bulla Gregorii XIII. Ascendente Domino (& habetur tom. 2. Bullaris Romani confit. 89. dicti Pontif.) ubi S. 22. omnes ad sic contrahendum inhabiles declarantur, ipsique contrahendum nullificantur. Et merito: nam etiam tales Professi specialiter quasdam hoc esse posuerunt in potestate Ecclesie.

S. VIII.

De Impedimento Disparitatis cultus.

SUMMARIUM.

78. Impedimentum Disparitatis Cultus, quod:
79. Solvit infusio.
80. Alius Cultus Disparitas, quo est inter Catholicos, & Harenetos. Hac impedit matrimonium.
81. Quod limitatur.
82. Pacta de parte liberorum in heresi educanda, sunt impia.
83. Cautela circa matrimonia Catholicorum cum Harenetis.

78. PER Impedimentum Disparitatis Cultus. In Dispari Cultus, alud non intelligitur, quam illud, quod ontur ex dissimilitudine in Fide: quia Disparitas in Culto, seu Fide, datur inter eas personas, quarum una est fidelis seu baptizata, altera vero infidelis & non baptizata. Et talis Cultus Disparitas est Impedimentum dirimenti Matrimonii, ita ut de facto persona fidelis cum infidelis valide concubere non possit.

79. Nec olfatur, quod S. Monica nuper Partiu' cuidam gentili, & S. Clodius Clodoveo Francorum Regi adiutor gentili. Rely. enim, id tunc valide factum, eo quod vel illo tempore necdum ab Ecclesia fuerint annullatae & irritatae talia matrimonia, que fuerint contracta inter fidem & infidem; vel certe obrationib' causa tunc predictae persone obtinuerint legitimam dispensationem. Siquidem hanc Cultus dispartitatem solo Iure Ecclesiastico irritare matrimonium, eo quod Ecclesia illegitima videtur Fidelem respectu Laihelicis, nota Scottus 4. diff. 19. s. De secundo, &c. communis.

80. Prater hanc cultus Disparitatem, quae intercedit inter Fidelem ac Infidem, datur adhuc aliis Dispar Cultus, qui repeteant inter eas personas, quarum utraque est baptizata; una tamen est Catholica, altera vero heretica, vel Apostata a Fide: nam etiam tales persone habent dispartitum cultum, seu piden. Ceterum haec Fidei, seu Cultus Disparitas non dirimit matrimonium, quoniam tunc non contrahendum impedit; ac proinde persona Catholica valide quidem potest contrahere Matrimonium cum heretica, noui tamen licite; cum ta-

lia Matrimonio prohibeantur cap. Cave & cap. Non potest 18. quest. 1. Sanchez lib. 7. disp. 72. cum communi.

81. Excepit tamen cum codem Sanchez locella, in quibus Hareneti cum Catholicis permixti vivunt, ut in Germania, Gallia, Polonia: in his enim ex confundendis receperunt, & tolerata, licet conjugi persona Catholica cum heretica, dummodo Catholicilibre, & abique subversio periculo, permititur in Fide permanere.

82. Pauci vero, que quandoque in talibus conjugi inveniuntur, ut quidam ex liberis nascituri Catholica Fidei, alii vero heretici adhescant, sunt prouisimia & irrita: cum pugnent contra Justitiae, & Divinum, quo tenentur parentes prolixi in vera Fide educare, eaque media ad falsum consequentiam necessaria subministrare.

83. Quia insuper ex matrimonio Catholicorum cum Harenetis communiter majorarentur mala, quas bona, ut puta per tractio conjugis Catholicus ad harenetum, vel falso violente Legum Ecclesiasticae & ritus, & dissensiones inter ipsosmet conjuges; periculum manifestum perverbiis liberorum nascitorum, ac huiusmodi: si hinc prater ritualia Diocesana, scilicet circa hoc obseruanda, merito notant Doctores, Parochii esse attendendum, ut, quod ponunt, scilicet opponant talibus conjugi, neque ipsi assilient, nisi incautus exulta causa, & si moraliter pericolo subversionis: nunquam autem illis, quorum sponsa pacientur de parte liberorum educanda in heretici; ne quoquo modo videantur consentire in pacta utilita, Jurique naturali ac Divino de legitima prolixi educatione, arque infringere in vera Fide, repugnare. Gobat, rati. 9. Theol. Experim. n. 120. & ali.

S. IX.

De Impedimento Criminis.

SUMMARIUM.

84. Impedimentum Criminis, quid, & unde oriatur?
85. Machinatio in mortem conjugis dirimit matrimonium, quando sit pari consensu.
86. Vel conjungitur cum adulterio.
87. Adulterium, in quibus casibus dirimit matrimonium?

Quaest. IV. §. IX. De Impedimento Criminis. 687

88. Quatuor conditions, ut uxoricidium dirimat matrimonium. 88. I. 89. II. 90. III. 91. IV.

89. An hoc impedimentum oriatur, si uxor occidat virum?

90. Que requirantur, ut adulterium dirimat matrimonium?

84. Per Impedimentum criminis, intelliguntur Impedimentum dirimenti matrimonii, quod ex aliquo gravi crimine ortum habet. Et quando spectato Jure communio antiquo (nam Concil. Tridi. sess. 24. de Refor. mar. c. 6. addidit Impedimentum ex Rupta proveniens) duplex est huiusmodi crimen, videlicet Machinatio in mortem conjugis, & Adulterium: quoniam haec non semper dirimunt matrimonium, sed in sequentiibus dimittunt causibus.

85. Itaque Machinatio in mortem conjugis tunc dirimit matrimonium, quando vel pari consensu viri & mulieris commititur uxoricidium effectu fecuto; vel quando uxoricidium conjungitur cum adulterio. Ita communis. Prima pars patet ex 1. Laudabilem de consensu, infida, ubi dicuntur, quod Sacrae, qui querundam Christianarum viros eorum infideli, & machinationibus occidentur, posita conuersa ad fidem non possit haec mulieres Christianas habent in conjugi. Concordat. Si quis vivente 31. q. 3.

86. Altera vero pars habetur ex Super hoc Significat, De ex qui duxit in matrimonio. Et quidem in tali causa, quando adulterium jungitur uxoricidio, sufficit ad istud impedimentum incurendum, quod alteruta pars, nimis vel adulter, vel adultera, fuerit machinata in mortem conjugis, effectu tamen fecuto: si deinde fidem invicem nubere, si non. Patet hoc ex cit. e. Superior hoc cod. ibi: Si adultera est in mortem uxoris aliquis machinatus, seve fidem dederit, si non, quid a defuncta hanc effere adulteri, scindunt Canones ab eius consilio prohibitus: & haec prohibito perpetuo servanda est. Ita videlicet perpetuo, ut nedium impediatur matrimonium contrahendum, sed etiam dirimir jam contractum; prout explicat Abbas ibidem, & sequuntur alii.

87. Quantum attinet ad alterum crimen, tunc adulterium impedit matrimonium contrahendum, ac dirimit contractum inter adulterum & adulterum, quando vel cum adulterio concurrit machinatio in mortem conjugis, ut proxime dictum; vel quando

una cum adulterio intervenit fidei dacio mutua de contrahendo inter se matrimonio post mortem conjugis, arg. cap. Significat rod. juncto c. Relatum 31. q. 1. vel quando contractus matrimonii de facto (nam de jure non valet) cum adulteria initus est, vivente adhuc priore coniuge: prout liquet ex c. Significat & c. Ex litterarum, De ex qui duxit in matrimonium. Verum pro clariori dictorum intelligentia.

88. Queritur I. Quae conditions requirantur in hoc, ut crimen uxoricidii inducat dictum impedimentum? Resp. Quatuor ad hoc debere concurrent. I. Ut unus conjugum vere, physice, vel moraliter, exiterit causa necis conforti illatae. Et hinc sola ratiabilitas ejus non sufficit; nam hec non est causa occisionis, neque influit in eam, sed hanc supponit. Sanchez l. 7. de matr. disp. 78. n. 6. Herinck disp. 6. n. 73. Bonacina, & ali.

89. II. Ut vel occisione conjugis accedit adulterium, licet non interveniat mutua conspiratio, si vel adulterum destrit, ambo, qui contrahere volunt, conspirarint in necem alterius conjugis.

90. III. Ut mors realiter sequatur, & ex vi actions illarum: nam in materia poenit. & odiola, verba cum effectu accipiendae sunt, c. Haec autem verba, De pax, dicitur. Unde si machinatio in mortem conjugis curvit effectu, vel mors ejusdem alunde consequitur, v.g. ex incuria Medicis, vel Chirurgi, non configurit istud impedimentum.

91. IV. Ut vir & femina ad finem contrahendi machinatur, acque inferant mortem: et si enim haec conditio nullo claro texu habeatur expressa, colligunt tamen ex ea cap. Si quis vivente 31. q. 4. tum ex fine hucus impedimentum, quod inducitum fuit, ne conjugi conjugem occidere prafimit, ut solito priore Matrimonio possit Matrimonium inde cum alia persona, quam deamat. Sanchez c. disp. 88. nro. 13. Bonacina, Herinck, Maistrus, Sannig, & ali; quoniam non definiunt, quineant, hanc conditionem requiri.

92. Queritur II. Utrum ad incurriendum hoc impedimentum requiratur, ut occidatur uxoris; ac proinde illud non surget, si uxor virum suum occidat ad contrahendum cum adulterio? Affirmant nonnulli, ex quod est. c. Significat, De ex, qui duxit in matrimonio. De solo uxoricidio, tunc machinatio in mortem uxoris, fiat mentio. Dicendum tamen est cum Sanchez lib. 7. disp. 78.

§. 8. & communis aliorum, hoc impedimentum confusare etiam, si uxor virum occidat, arg. c. *Laudabilem de Conuerso. Infel.* ubi dicitur, hoc impedimentum contractis mulieris, que viros suos occidunt. Concordat c. S. quis vivente 31. q. 1. ibi: *Nisi foris vir, aut mulier virum, qui mortuus fuerit, occidisse notetur. Accedit, quod de correlative idem sit judicium; ut notat Layman cap. *Translat. n. 5. & 6. de Constitutione.**

93. Quaritur III. Que conditions requirant ad hoc, uicrimen adulterii inducat impedimentum dirimens. Relp. Si adulterium contingat absque machinatione in mortem conjugis, requiri sequentia. L. Ut cum adulterio interveniat promissio de iniendo matrimonio post mortem conjugis, vel contractus eius de presenti; quanvis nihil referat, five talis mutata: hinc datio praecesserit adulterium, five hoc illam antecelerit, dummodo concurrente ambo durante priori matrimonio. IL. Ut promissio illa sit facta ferio: facta enim promissio non sufficit, cum revera nulla sit. III. Ut copula fuerit perfecta, five sufficiens ad generationem: nam sola pollatio, aut emiso seminis extra vas, non sufficit: siquidem materia ita est penalis, ac proinde requirit adulterium perfectum. IV. Ut utraque pars formaliter adulterium committeret: unde si adultera ignorat, comparet esse matrimonio ligatum, hujusmodi impedimentum non incurritur, Sanchez lib. 7. de matrim. dif. 79. Herinex, *Sanctius*, & alii.

§. X.

*De Impedimento Cognationis, tum Carnalis, tum Spiritualis,
ac Legalis.*

SUMMARIUM.

94. *Cognatio carnalis*, quid?
 95. *Stipes*, *Linea Confanguinitatis*, quid?
 96. *Linea recta*, *Descendens*, & *Ascendens*
 &
 97. *Linea transversalis seu collateralis*, quid?
 98. *Gradus Confanguinitatis*, quid?
 99. *Quoniamceterum impeditur, & de facto impeditur matrimonium?*
 100. *Arbor confanguinitatis.*
 101. *Modus intelligenti Arborum Confanguinitatis.*

102. *Regula tres ad cognoscendam distinguantur Graduum Confanguinitatis.*
 103. *I. Pro Linea recta.*
 104. *II. Pro Linea collaterali aequali.*
 105. *III. Pro Linea collaterali inequali.*
 106. *Hoc procedunt secundum Canonem quid de Jure Civili?*
 107. *In primo gradu confanguinitatis Linea recta dirimuntur Matrimonium Jure naturae.*
Quid de aliis gradibus Linea recta?
 108. *Quid de secundo, & tertiori gradu Linea collateralis?*
 109. *In primo huius gradu dirimuntur Matrimonium Jure naturae.*
 110. *Salvatur infanzia de Cain.*
 111. *Sarai, quomodo sicut soror Abraham? Confangatne quando dicuntur Fratres, & fratres? Fratres dicuntur quatuor modis.*
 112. *Cognatio Spiritualis, quid?*
 113. *Ad quas personas extendatur ex Sacramento Baptismi?*
 114. *Et Confirmationis?*
 115. *Cognatio Legalis, quid?*
Et inter quas personas inducatur impedimentum dirimenti matrimonium?

94. *Cognatio Carnalis* est coniunctio per ionarum ex eo proveniens, quod una per carnalem propagationem descendat ab altera, vel amba ab eadem tercia. Et dicunt alio nomine *Confanguinitas*, quasi sanguinis unitas, a ly con & sanguine: eo quod eismodi personae descendant ab uno communis sanguine.

95. Ceterum persona, aqua plures carnali propagatione descendunt, vocatur *Stipes*. Deinde *Linea confanguinitatis* aliud non est, quam ordo, five collectio personarum inter se confanguinitate junctorum. Et haec postmodum dividitur in *Lineam rectam*, & *Lineam transversalem*, seu *collateralem*.
96. *Linea recta* confanguinitatis est ordo personarum confanguinitate junctorum, quarum una descendit ab altera. Et haec subdividitur in *Lineam descendentem*, quae est a persona propagante ad propagatam, v.g. a patre ad filium, ac nepotes suos: atque in *Ascendentem*, quae est viceversa a persona propagata ad propagantem, v.g. a filio ad patrem, a nepote ad Avum, Proavum, Abavum, Atavum, Tritavum, & sic deinceps ascendendo usque ad Adam.
97. Postro *Linea transversalis*, seu *collaterala*.

Quæst. IV. §. X. De Impedimento Cognationis, &c. 689

terialis confanguinitatis, est ordo, seu collectio personarum sanguine junctorum, quarum una non descendit ab altera, sed ambe ab eadem tercia: ut frater & soror ab eodem pare, duo patrules ab eodem Avo, &c.

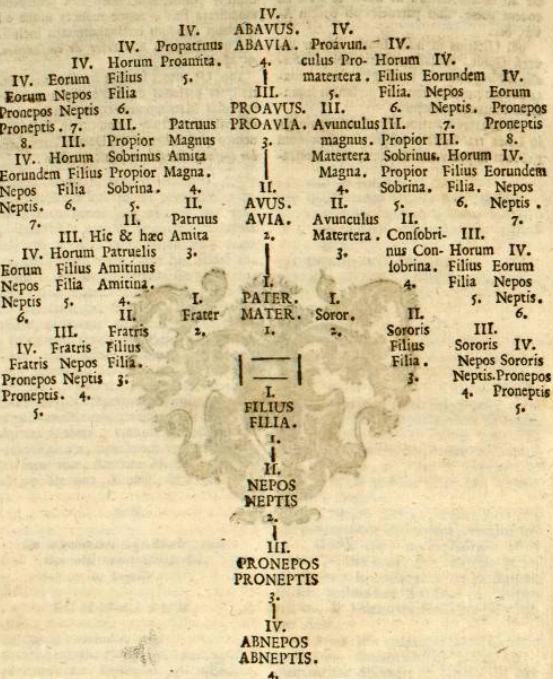
98. Ulterius in hisce Lineis dantur diversi Gradus confanguinitatis: ubi per *Gradus confanguinitatis* intelliguntur determinatae propinquitas personarum ad personam secundum confanguinitatem.

99. Quoniam autem olim Confanguinitas in Linea transversali usque ad septimum gradum impeditur Matrimonium contrahendum, & confanguinitatis in hunc modum.

HEC EST ALBOUR CONFANGUINITATIS

*Non gignunt dextros, qui sunt in parte sinistra.
Læva dat uxores, dat tibi dextra mares.*

HÆC EST ARBOR CONSANGUINITATIS.

HIC

HIC INSERATUR ARBOR CONSANGUINITATIS.

101. Pro hujus Arboris intelligentia sciendum est, quod ad investigandum inter duas personas consanguinitatis gradum, temper alterata ponatur in cellula illius vacua, qua habetur circa medium, & postmodum investigetur altera persona, utrum ad unam exteriorum cellularum pertinet, neque. Siquidem persona illa, qua ponitur in cellula vacua (qua claritas gratia placet appellare *Petricium*) cum omnibus illis personis, quae cernuntur in hac Arbori, habet impedimentum consanguinitatis de facto dirimenti Matrimonium, & cum nulla alia, que non reperitur in hac Arbori, dummodo excepta Lineam rectam, in qua est impedimentum dirimens etiam ascendendo usque ad Adamum, ut infra n. 107. dicetur.

102. Ceterum ad magis cognoscendam distinctionem Graduum consanguinitatis, a Glosa ad dictam Arborem consanguinitatis, & Theologis communiter, ponuntur tres Regulae, quarum prima derivetur pro Linea recta, reliqua duæ pro Linea collaterali, seu transversali.

103. I. Regula pro Linea recta, hoc est: *Affidentium ex descendientium, quos sunt persona, de quibus queritur, comparatis intermediis una dempta, tot sunt gradus inter eas.* Si igitur vis scire, quantum differat Abavus a Petruco, utroque computato a intermediis, inventiuntur quinque personæ: dene unam, utpote Stipitem, & quatuor sunt gradus, qui etiam per appositorum in Arboris consanguinitatis numerum indicantur. Id item fit in aliis.

104. II. Regula pro Linea collaterali æquiali, hoc est: *Collateralium, in linea aequali, quo gradus quis diffat a communis stipite, eto gradu distantia inter se, secundum computationem Juris Canonici.* Sic v.g. Petruco & Pronepos Propatrum, cum æqualeiter diffant quatuor gradibus ab Abavo, qui est utriusque Stipes, etiam inter se diffant quatuor gradibus; uti denotatur numeros Latinus apositus a parte superiori cellulae.

105. III. Regula pro Linea collaterali, inæquiali, hoc est: *Collateralium in linea inæquali, quo gradus remotor diffat a communis stipite, eto distantia inter se.* Sic Petru-

cus, & Neptis fratri sui, distant inter se tribus gradibus: nam quavis a Patre suo, quelli Stipes utriusque Petrucius solum uno gradu diffet, tamen Neptis fratri sui distat ab hoc Stipite tribus gradibus: adeoque inter ipsam & Petrucum erunt tres gradus consanguinitatis, secundum Canones; prout designat superior cellulari numerus in Arbori Consanguinitatis appositus.

106. Dicitur, *secundum Canones.* Nam dictæ tres Regule solum valent secundum computacionem Juris Canonici ordinem ad investigandum impedimentum matrimonii, ceterum secundum Leges Civiles, que profiniebant distributionem hereditatis inter amicos defunctorum, aliter computabant Gradus consanguinitatis. Siquidem secundum Jus Civile, five in linea recta, five in collateralali, quot sunt personæ, de quibus queritur, computatis intermediis, una dempta, tot sunt gradus inter eas. Hinc inter Petrucum ac Pronepotum Propatrum sui, secundum Jus Civile, sunt octo gradus, quamvis secundum Canones sint folium quatuor; prout hanc distinant gradum secundum computacionem Juris Civilis denotatur numerus inferior, in praesertim Arbori Consanguinitatis epiphysis Germanicus expressus: ubi distantiam graduum consanguinitatis secundum Jus Canonicum denotatur numerus superior, five Latinus.

107. Queres autem, quo jure gradus consanguinitatis dirimant matrimonium? Respond. I. Certum est, in primo gradu Lineæ rectæ, id est, inter parentes & liberos, Jure naturæ dirimi matrimonium. Hinc non solum omnes Gentes bene instruerunt ex naturali lumine hujusmodi nuptias detinente sunt; sed etiam Adamus, afflatus Spiritus Sancti, exclusit parentes a conjugiis liberorum, Genes. 2, dicens: *Propter his relinquere hominem patrem suum, & matrem, & ad alterius uxori fua.* Quinimo Doctor Subtilis l. deo. 40. §. De secundo & plurimi aliis, extendens hanc prohibitionem, ac irritationem matrimonii Jure naturæ, ad quemcumque graduum Lineæ rectæ in infinitum adeo, ut si hodie viveret Adam, non posset cum aliqua, prater solam Hiram,